

עַמָּה: לֹא כִּי דַבַּר יְהוָה בָּזָה וְאֶת־מִצְוֹתוֹ הִפְרָה הַכֹּהֵן
 תִּכְרַת הַנֶּפֶשׁ הַהוּא עֹנֶה בָּהּ: פ לב וַיְהִיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
 בַּמִּדְבָּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מְקוֹשֵׁשׁ עֵצִים בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת:
 לג וַיִּקְרְבוּ אֹתוֹ הַמִּצְאִים אֹתוֹ מְקוֹשֵׁשׁ עֵצִים אֶל־מֹשֶׁה

ה'ר"א רפה ע"פ המסרה.

תו"א (לא) כי דבר. נרכות כד: סנהדרין ט. שבעות יג. הברת תברת. יומא לו: סנהדרין סד: ט: שבעות יג. עונה
 בה. סנהדרין ז: שבעות יג. כרימות כה: (לב) ויהיו בני ישראל. שם לו: ספר הוהר תחלת הפ' עממה:
 (לג) המצאים אתו. סנהדרין מא. רש"י

מכאן למצדן את השם שהוא נכרת (סנהדרין ז'): (לא) דבר ה'. אזרת ע"א מפי הגבורה
 והשאר מפי משה: עונה בה. צומן שבעות זה שלא עשה תשובה (שם): (לב) ויהיו וגו' במדבר
 וימצאו. בגנותן של ישראל דבר הכתוב שלא שמרו אלא שבת ראשונה ושנייה צא זה וחללה
 (ספרי): (לג) המוצאים אותו מקושש. שהמרו צו ולא הניח מלקושש אף משמאלאוהו

העמק דבר

(לא) כי דבר ה' בזה וגו'. לתנאי בסנהדרין מצות ה', ורבי בשבעות דף י"ג מפרש כמשמעו
 שהוא פורק עול המצות שאין בהם ממש, או דף ס"ד ובכמה מקומות דמיידי בע"ז, משמעו
 מגלה פנים והרי זה מצון שעושה בהם כמו שלצו שעושה המצות לשם ע"ז, וזוה הוא מצון, ומפר

הרחב דבר

המגדף על מצדן את השם, אינו באמת לדעת חכמים דמפרשי האי קרא בעובד ע"ז, אלא לדעמיה דר"ע, הכי
 פירש רש"י בכרימות שם והר"ן בחידושי סנהדרין פרק ד' מיתות במשנה המגדף אינו חייב עד שיפרש השם. וצו
 השיטה אזיל סוגיא בפסחים דף ז"ג ב' גבי פסח שני, ובסנהדרין דף ס"ג א' במימרא דרב דכיון שאמר אלי אתה
 חייב קרבן, מפרש הגמרא דאזיל לדעת ר"ע דמחייב קרבן במגדף, ומקשה אס כן פשיטא, ומשני מהו דמימא עד
 כאן לא מחייב ר"ע קרבן אלא במגדף דכתיב ביה כרת במקום קרבן (כ"ל) וחסר דפוסין הני תיבות במקום
 קרבן, אבל הכא דלא כתיב ביה כרת במקום קרבן אימא לא קא משמע לן דאתקושי איתקיש דכתיב וישתחו לו
 ויזבח לו ויאמרו אלה אלהיך וגו', פירוש זה ההיקש ברור לכולי עלמא שהרי עיקר חיוב מיתה באומר אלי אתה
 נפקא ליה מהקישא דא כפירוש רש"י במשנה, וכן חיוב קרבן לכולי עלמא מהקישא דא, אלא דלרבנן דלא מחייבי
 במגדף קרבן, אס כן לא מנינו בשום מקום לחייב קרבן שלא במעשה, ממילא לא מהני האי הקישא לחייב קרבן
 באומר אלי אתה, מה שאין כן לר"ע מהני הקישא גם לקרבן, והו סוגיא הש"ס. אבל הרמב"ם בהלכות עבוד"ז
 פרק ב' הלכה ו' כתב כל המודה בעבודת כוכבים כו' הרי זה מתרף ומגדף וכו' ואחד העובד כוכבים ומזלות ואחד
 המגדף כו' שנאמר והנפש אשר תעשה וגו' לפיכך כו', הרי דמפרש האי קרא בתרמי ודלא כהני תנאי, ולענין תולין
 שנה רבינו פרוקו בהלכות סנהדרין פרק ט"ו מצות עשה לתלות את המגדף כו' שנאמר כי קללת אלהים תלוי הרי
 מגדף אמור ובעבודת כוכבים כתיב את ה' הוא מגדף, וכל זה הוא נגד המפורש בסנהדרין דף מ"ה ב' וחכמים
 אומרים מה מקלל זה שכפר בעיקר אף כל שכפר בעיקר, ומפרש בגמרא דנפקא ליה מכלל ופרט, ואף על גב שאין
 בכלל אלא מה שבפרט, מכל מקום כיון דמרוחקין זה מזה אין דנין בכלל ופרט אלא כלל ופרט וכלל, ומרבינן עבודת
 כוכבים שהוא כופר בעיקר כמו מגדף, ולא כהרמב"ם שכתב דמשמעות כי קללת אלהים תלוי קאי בעבודת כוכבים
 שהוא בכלל מגדף, והוא פלא:

אבל באמת שיטת הרמב"ם בפירוש דהאי קרא, הולך ואור בגוף המשנה ואמוראי אחרני, במשנה, שהרי סתמא
 דמתניתין שם כי קללת אלהים תלוי מפני מה זה תלוי מפני שקילל את השם, וקשה לזה הטעם עובד עבודת
 כוכבים מאי איכא למימר, אלא סבירא ליה דעובד עבודת כוכבים היינו קללת ה' ואין צריך ללמוד מכלל ופרט וכלל.

אונקלוס

קעא

לא אַרִי עַל פִּתְגָמָא דִּי בְּסַר וַיֵּת פְּקוּדוֹהִי אֲשֶׁנִּי אֲשֶׁתִּי צָאָה יִשְׁתַּיְצִי אֲנִישָׁא הָהוּא חוֹבִיָּה בֵּיהּ: לב וְהוּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבָּרָא וְאֲשַׁפְּחוּ גִבְרָא כַּד מְגַבֵּב אֵעִין בְּיוֹמָא דְשִׁבְתָּא: לג וְקָרִיבוּ יְתִיָּה דְאֲשַׁפְּחוּ יְתִיָּה כַּד מְגַבֵּב אֵעִין לֹת מִשָּׁה וְלֹת אַהֲרֹן הַעֲמֵק דְּבַר

חפץ: עונה בה. הדרש פרט לכשעשה משונה. ולפי הפשט הוא על פי דאיתא בראש השנה דף י"ז אבל המניין כו' נידונין לדורי דורות גיהנם כלה והם אינם כלין, מבואר מזה דשאר חייבי כריתות אינן לעולם אלא לעת כפי חומר העצירה, וגם אינו דומה חייב כרת אחד למי שעבר כמה עצירות של חייבי כריתות, והכל במשפט דק של שופט דק סלה, אמנם לא ידח נדח לעולם, אבל המיזין וכו' כריתותם לעולם, וזהו פשטא דקרא הכרת חכמת ומכל מקום עונה בה, אין חלאת העון יוצאת מנפש החוטאת: (לב) ויהיו בני ישראל במדבר. הוא מיותר, והלא ידענו זה, אלא כמו שכתבו החוס' בצ"צ דף קי"ט ב' בשם מדרש, שהמקושש נחטין לשם שמים, דישראל סברו דאין המורה נוהגת אלא בארץ ישראל, וכמס"כ בספר ויקרא כ"ו ל"ו ובכ"מ, ומשעה שנגזר עליהם להיות ארבעים שנה במדבר ולהיות גולים ממקום למקום, היה להם דין גלות, ומשום הכי לא הקריבו קרבנות זכור, להכי כסבורים

הרחב דבר

וחדע עוד שהרי צדה דף ל"ג הוא מחלוקת אצ"י ורצא וסבירא ליה לרצא בכלל ופרט המרומקין הוין כלל ופרט שאין בכלל אלא מה שפרט, ואם כן מנגל עובד עבודת כוכבים שהיה בחליה, אלא שהוא במשמעות כי קללת אלהים חלוי. וסוגיא דסנהדרין אזיל לפי לשון הברייתא מה מגדף שכופר בעיקר אף כל שכופר בעיקר, הרי למד בחורמ כלל ופרט, וסבירא ליה כאצ"י שאין דנין בכלל ופרט, וכבר מבואר בצ"ק דף פ"ה א' דפליגי בזה תנאי, והאי תנא מפרש כי קללת אלהים חלוי שלא כמשנתנו, אלא כדמניא שם דף מ"ו ב' תניא אמר ר"מ משלו משל למה הדבר דומה לשני אחים תאומים כו' כל הרואה אותו אומר כו', אבל תנא דמשנתנו לא סבירא ליה הכי. והיינו דתנן המגדף בסנהדרין ובכריתות לענין מצרך, דכולי עלמא מפרשי האי קרא את ה' הוא מגדף בתרויהו, ולא כפירוש רש"י והר"ן. והא דפליגי ר"ע וחכמים במגדף אי חייב קרבן, לא פליגי אלא בסברא אי עקימת שפתיו הו מעשה בכל המורה כולה או לא. והכי אזיל הסוגיא במחלוקת ר' יוחנן ור"ש לקיש בסנהדרין דף ס"ה א' לענין צעל אוב וידעוני, ולא כסוגיא דכריתות דלא פליגי אלא במגדף, ומשום דכתיב כרת במקום קרבן:

והיינו דאיתא בכריתות דף ג' ב' מגדף אינטריכא ליה מהו דתימא הואיל וכתיב כרת דליה במקום קרבן אימא מודה ליה לר"ע קא משמע לן, משמע דרצנן מודי דכרת דמגדף כתיב במקום קרבן, וכבר עמד על זה בלחם משנה ר"ש הלכות שגגות, אלא כדברינו דלדרי"י ור"ל לא תליא אפילו לר"ע בזה דכתיב במקום קרבן, ופלוגתיהו תליא בסברא. וכן בזה דאיתא בכריתות ובפסחים הני"ל, דלחכמים דמפרשי האי קרא בעבודת כוכבים, סבירא להו דהא דמגדף בכרת נפקא ליה מדכתיב איש איש כי יקלל אלהיו ושאל חטאו, אינו אלא לדעת ר' מאיר דסבירא ליה בסנהדרין דף נ"ו דעל הכינוי חייבים כמו על שמות המיוחדים, אבל לחכמים דסבירא להו דעל הכינוי באזהרה, אינו בכרת כלל, כמס"כ בספר ויקרא שם דעת הרמב"ם, והרי שיטתו ברורה:

עַל־צִיּוֹת הַכֶּנֶף פְּתִיל תְּכֵלֶת: ^{לט} וְהָיָה לָכֶם לְצִיּוֹת
וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם
אֹתָם וְלֹא־תִתְּוּרוּ אַחֲרַי לְבַבְכֶם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם
אֲשֶׁר־אַתֶּם זִנִּים אַחֲרֵיהֶם: ^מ לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם
אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי וְהָיִיתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: ^{מא} אֲנִי
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
לְהִיּוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: **פ פ פ**

ק"ט פסוקים. פל"ט סימן: ומפטירין וישלח יהושע בן נון ביהושע סימן ז':

ת"א הבגה פתיל. זכרות טו: שבת כו: יצמות ד: נזיר נח. מנחות לח. לט: (לט) וראיתם אותו. זכרות יב: שבת כו:
זכחים יח: מנחות לח. מג: ספר הזוהר פרשת מרומה ולא תתורו. נדרים כ: אחרי לבבכם. זכרות יב: (מא) אני
ה', מנחות מד. אשר הוצאתי. זכרות יב: אתכם מארץ. שם טו: אני ה'. שם יד: מנחות מד:
רש"י

ז'): תבצת. זבע ירוק של חלון (מנחות מ"ז): (לט) וזכרתם את כל מצות ה'. שמנין
גימטריא של ציית שש מאות. ושמונה חוטין וחמשה קשרים הרי תרי"ג: ולא תתורו אחרי
לבבכם. כמו מתור הארץ. הלבו והעיניים הם מרגלים לגוף ומספרים לו את העצירות העין רואה
והלבו חומד והגוף עושה את העצירה: (מא) אני ה'. נאמן לשלם שכר: אלהיכם. נאמן ליפרע:
אשר הוצאתי אתכם. על מנת כן פדיתי אתכם שתקבלו עליכם גיורומי: אני ה' אלהיכם.
עוד למה נאמר כדי שלא יאמרו ישראל מפני מה אמר המקום לא שנעשה ונטול שכר לנו לא עושים
העמק דבר

כ"פ: (לח) פתיל תבצת. מלשון נפחולי אלהים
נפחלתי היינו חוט המקיף את החוטין של לבן
ופתלו יהיה של תכלת, והיינו מאמרס ז"ל בפרק
התכלת [מנחות ל"ט ז'] ופחלליהו מתוכו
(ובהעמק שאלה סימן קכ"ו מבוחר יפה בס"ד),
ובא בזה ללמדנו דתכלת דומה לכסף הכבוד, ובה
להזכיר דכל השתלשלות חיי האדם שנגד זה באו
חוטיו לבן מין כסף, באו ממקור העליון סיבת כל
הסבות יח, על כן חוט של תכלת פותל חוטיו
לבן: (לט) והיה לכם ציצית. בלשון יחיד
שהוא מצוה אחת לבן ותכלת, אף על גב שאין
מעבדין זה את זה, מכל מקום אינו אלא מצוה
אחת. ולפי הפשט קאי על חוט תכלת, דמלבד
שיהא פותל יחא גם לחוט תלוי, והיינו לציית

כמו חוטי הכסף: וזכרתם את כל מצות וגו'
ולא תתורו וגו'. ואחר כך כתיב עוד הפעם
למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי וגו'.
הענין, דשתי זכירות הללו לבן ותכלת באות לשני
אופני הנהגת האדם מישראל, האחד מי שחיו
בדרך הכבושה לרצים עוסק בענייני פרנסה ומכל
מקום עליו לשמור לעשות מצוה בזמנה, השני מי
שמופרש לעבודת ה' ומתבודד ושוקע עצמו לאהבת
ה', וגם עליו לשמור מצוה בזמנו ולא לקפח מעשה
המצוה בשביל דביקות ח"ו. וכבר אמרו חז"ל
במסכת שבת [קכ"ו א'] גדולה הכנסת אורחים
יותר מהקבלת פני שכניה שכן מצינו באברהם
אבינו שאמר להקדוש ברוך הוא אל נא תעבור
וגו', ולא כוונו חז"ל שהמכניס אורח גדול צמעלה

אונקלוס

קעה

על פרוספדא דכנפא חוטא דתבלתא: לט ויהון לבון לברוספדין ותחזון יתיה ותדפרון ית כל פקודיא דיי ותעבדון יתהון ולא תטעון בתר הרהור לבבון ובתר חיזו עיניבון די אתון טען בתריהון: מ בריל דתדפרון ותעבדון ית כל פקודי ותהון קדישין קדם אלהבון: מא אָנא יי אלהבון דאפיקית יתבון מארעא דמצרים למתיו לבון לאלהא אָנא יי אלהבון: פ פ פ רש"י

ולא נוטלים שכר על כרחם אני מלככם וכן הוא אומר אם לא ציד חזקה וגו' אמלוך עליכם (יחזקאל כ') (ספרי). ד"א למה נאמר ישיח מצרים אני הוא שהצנתי במצרים בין טפה של צכור לשאינה של צכור אני הוא עמיד להצחין ולהפרע מן התולה קלא אינן צבגדו ואומר תכלת היא (צ"מ ס"א). ומיסודו של רבי משה הדרשן העמקתי למה נסמכה פרשת מקושש לפרשת ע"א לומר שהמחלל את השבת כעובד ע"א שאף היא שקולה ככל המצות (חולין ה') וכן הוא אומר בעזרא ועל הר סיני ירדת ותתן להם תורה ומצות ואת שבת קדשך הודעת להם (נחמיה ט'). ואף פרשת ציניית לכך נסמכה לאלו לפי שאף היא שקולה כנגד כל המצות שנאמר ועשיתם את כל מצותי: ע"א כנפי בגדיהם. כנגד ואשא אחכם על כנפי נשרים (שמות י"ט). על ארבע כנפות. ולא בעלת שלש ולא בעלת חמש (ר"ל שאין עושין ה' ציניית בה' כנפות אלא ד' צד' כנפות המרוחקות ועיין בטור א"ח ס' י') כנגד ד' לשונות של גאולה שנאמר במצרים והוצאתי והצלמתי וגאלתי ולקחתי (שמות ו'): פתיל תבדלת.

העמק דבר

שלא ללאת בה על פי חיזה טעם שנראה לו צדעת שטוב יותר שלא ללאת ידי מצוה, צוה האופן אינו נחשב למצוה, (וכמש"כ החוס' בזמנה מקומות דאפילו למאן דאמר מצות אין צריכות כונה מכל מקום אם מכזין שלא ללאת ודאי אינו יוצא ידי חובה, והכי עיקר כמש"כ בחיבורי העמק שאלה סימן קנ"ד בעזרו ית'), ועל זה כתיב ואחרי עיניכם, דעין הדעת מורה שלא ללאת, אז אינו מצוה: (ב) צ"מ ען תזכרו. זהו זכירה לאדם המעלה השקוע בלהבת ה', וזהו הכחוש לעשות חוטי תכלת שמורה על התקשרות במחשבות גבוהות, שמכל מקום זכור מעשה המצוה בזמנם, ואז והייתם קדושים צ"א צ"היכם. דאף על גב שהאדם מתקדש עצמו במה שמופרש לגבוה והוא מרכזה לשכינה, מכל מקום אינו מרצה לשמים עד שיהיה עושה המצוה בזמנו, אז תהיה קדושתו לאלהים, וגם הקצ"ה לא ימנע טוב ממנו להשפיע עליו שפע קדושה ורוח הקודש (א): (בא) אני ה' אלהיכם אשר וגו' אני ה' אלהיכם. שתי פעמים והדרש במנחות (מ"ד א') ידוע. ולפי

הרחב דבר

(א) והנה בצרכות דף י"ב אמרו דפרשת ציניית זכר בה עול מצות ומשום הכי תקנו לומר אותו בכל יום, ואיחא בגמרא וזכרתם את כל מצוה ה', ורש"י פירש ועשיתם את כל מצוה, וכלל ספק שכן היה הנוס' בגמרא.

מז א וַיִּקַּח קָרַח בֶּן־יִצְחָר בֶּן־קֵהָת בֶּן־לֵוִי וְדָתָן וַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וְאוֹזָן בֶּן־פִּלֶת

ת"א (א) ויקח קרח בן יצחר. סנהדרין קט:

רש"י

על שם שכול בכורות תרגום של שכול תכלה. ומכאן הימה כלילה וכן מצע התכלת דומה לרקיע המשחיר לעת ערב ושמונה חוטים שבה כנגד שמונה ימים ששהו ישראל משיצאו ממצרים עד שאמרו שירה על הים: חסרת פרשת שעה פך

מז (א) ויקח קרח. פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא: ויקח קרח. לקח את עצמו לזד אחד להיות נחלק מתוך העדה לעורר על ההכונה וזהו שחרגם אונקלוס ואחפלב נחלק משאר העדה להחזיק במחלוקת וכן מה יקח לך (איוב ט"ו). לוקח אותך להפליגך משאר בני אדם. ד"א ויקח קרח משך ראשי סנהדראות שבהם נדברים כמו שנאמר קח את אהרן (לקמן כ'). קחו עמכם דברים (הושע י"ד): בן יצחר בן קהת בן לוי. ולא הזכיר בן יעקב שציקש רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתם שנאמר וצקהלם אל תחד כבודי (בראשית מ"ט) והיון זכר שמו על קרח בהתיחסם על הדוכן נדברי הימים שנאמר בן אביאסף בן קרח בן יצחר בן קהת בן לוי בן ישראל (דה"א ו') (תנחומא): ודתן ואבירם. נשציל שהיה שצט ראובן שריו בחנייתם תימנה שכן לקהת וצניו החונים תימנה נשתתפו עם קרח במחלוקתו אוי לרשע אוי לשכנו. ומה ראה קרח לחלוק עם משה נתקנה על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל שמינהו משה

העמק דבר

והשגחה פרטית גם כן משונה בצנשי מעלה משארי עובדי ה' כמש"כ בספר דברים במקרא פנים צפנים וגו' וצ"מ. ועוד לאלוה מלין במשמעות מקראות הללו ולא תמורו אחרי לבצבס וגו', ועל זה כתיב אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים וגו', ומניח בספרי ר' ישמעאל אומר למה נאמר ולא תמורו אחרי לבצבס, לפי שהוא אומר שמת בחור צילדותך וגו' (פירוש וסיפיה דקרא והלך דרבי לך) דרך ישר או דרך שתרצה תלמוד לומר ולא תמורו אחרי לבצבס, והמאמר הזה פלא, מה קשה להחנא למה נאמר, ומה זה היסוד שלא נטעה בדברי קהלת לומר שכשר הדבר לילך בכל דרך שתרצה אפילו לעשות דבר עבירה ח"ו. אלא כך הענין דקשה לשון ולא תמורו דמשמעו מלשון תמור הארץ,

הפשט מבואר לפי דברינו, דמיירי צנשי אופני עבודת ה', והנה צהיות ישראל במצרים היו גם כן אנשי מעלה ודבקים בה', והקב"ה היה משגיח עליהם בהנהגה נסית כפי ערכם, אבל המון ישראל עוד שלא יצאו ממצרים לא ידעו מאומה מתורה ומצוות, וכמו כן לא באה עליהם השגחה פרטית לפי המעשה עד שיצאו ממצרים וקבלו תורה ומצוות, אז נשתנה הנהגה עליונה להשגיח לפי המעשה בדרך נסתר כמש"כ בספר דברים בפרשת שמע ישראל וצ"מ, וזהו דכתיב שתי פעמים, נגד אופן הראשון כתיב אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי וגו' על מנת כן הוצאתי מארץ מצרים כדי להשגיח עליכם לפי מעשה המצוות, ונגד אופן השני כתיב אני ה' אלהיכם סתם, דמשמעו מכבד גם לפני יציאת מצרים, והכל לפי מעשה המצוות,

הרחב דבר

אבל עדיין קשה למאי הוצא מקרא השני ולא הקודם לו, ולדברינו מבואר, שבאמת עול מצוות זכר בפרשת והיה אם שמוע כדתן ריש פרק ב' כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים ואחר כך יקבל עליו עול מצוות, ולא בא תועלת בזכירה זו דפרשת יציאת אלא משום אנשי מעלה דמשוקעים בעול מלכות שמים, ומכל מקום צני זכירה לקבל עליו עול מצוות, ולא יקפחו את המעשה בשציל הזהב ודביקות בה':

א וְאִתְּפִלְגָּ קַרְחַ בְּרַ יִצְהָר בְּרַ קָהַת בְּרַ לְוִי וְדַתָּן וְאַבְיָרִים בְּנֵי אֱלִיָּאָב וְאַזֵּן בְּרַ
הַעֲמַק דְּבַר

מלות ה' ולא יומר מהמה. ועל זה קיים המקרא
אזי ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים
להיות לכם לאלהים, דבארץ מצרים עוד לא קבלו
תורה ומצוות, ולא ידעו באמת מה המה כי אם
איזה גדולי הדור שהיו מקובלים מאברהם יצחק
ויעקב שעשה אברהם אבינו את כל התורה, אבל
בדרך כלל נשתכחה תורה זו מדעת המון רבה,
ומי שהיה ירא ה' וחסף בעבודתו היה עובד ה'
בדרך שראה בשכלו טוב ויפה, אבל מעת שיצאו
ממצרים הגחיל הקב"ה תורה ומצוות ודוקא מלות
אלו ולא יומר. והנה החוס' ב"ב דף ק"ט ב'
הציא בשם מדרש דהמקושש לשם שמים נחמין
שחילל שבת כדי שיהרג וידעו הדור שאף על פי
שנגזר עליהם שלא ינסו לארץ מכל מקום חייבין
במצוות התורה, ויש להבחין מאין הוציאו חז"ל
רמו דכך היה המעשה שנחמין לשם שמים. ולפי
דברינו למדו מסמיכת פרשת ציית לאותה פרשה
של המקושש, דזוהרו אחר כך גם על זה האופן,
שאין לאיש לתור אחר מצוות חדשות ולעשות עבירה
לשמה ח"ו, דאף על גב דאיחא בניזיר דף כ"ג ב'
גדולה עבירה לשמה כמצוה שלא לשמה, מכל
מקום זה אינו אלא שצאה שעה לידו שמוכרת
לעשות עבירה לשם שמים, כהא דחמר ויהודה
שלא היה לה עצה אחרת, או מעשה דיעל, אבל
להמציא נפשו לכך לעשות עבירה לשם שמים אין
זה דרך הישר שיצור לו האדם, ועל זה נאמר ולא
תתורו אחרי לבבכם כמו שציארנו, וצפרשת קרח
יבואר עוד שמשום הכי נסמכה מעשה דקרח
אחרי פרשת ציית, שצוה נכשלו ר"ן איש גדולי
ישראל, עברו עלה וענשוו כאשר יבואר (א):

שז (א) ויקח קרח וגו' ודתן ואבירם וגו'.

מלשון ולוקח נפשות חכם [משלי
י"א ל"ן], שלקח לב ונפש בני אדם עד שהגיע
הרחב דבר

חיפוש ענין חדש, ויומר נוח היה אז כתיב ולא
תלכו אחרי לבבכם, והיה משמעו יפה זו מנינות,
שהלכו נמשך אחריו, ולמה נאמר ולא תתורו, על
זה י"ש ב' ר' ישמעאל עוד כונה באהרה זו, והיינו
דשלמה אמר והלך בדרכי לבך, והתנא מפרש כל
אותו מקרא שמה תתור וגו' לשם מצוה והכי
פירשו במדרש קהלת, וזהו דעת ר"ל בגמרא שבת
דף ס"ג ב' עד כאן לדברי תורה, ופירש רש"י
שמה בתלמודך למוד משמחה וטוב לב, ונמצא
פירוש והלך בדרכי לבך, לפי שאין הילוך עבודת
ה' בתמידות של כל בני אדם שוין, זה עוסק
בתורה ועמלה כל היום, וזה פורש עצמו לעבודה,
וזה לגמילות חסדים, והכל לשם שמים, וגם בתורה
עמלה אין כל דרך לימוד שויה, וגם במעשה המצוות
איחא בפרק כל כתיבי [שבת קי"ח ב'] אבון במאי
זהיר טפי, והיה מר זהיר במצוות שבת ומר במצוות
ציית, והרי זה דאיחא בירושלמי סוף פרק א'
דקידושין כל העושה מצוה אחת מטיבין לו
ומאריבין לו ימיו ונחל את הארץ, אר"י ב"ר בון
מי שייחד לו מצוה ולא עבר עליה מעולם,
ובמכילתא פרשת בשלח תניא כל העושה מצוה
אחת באמנה כו', וע' מש"כ בספר דברים ו' א'
ב' ג', וכן בגמ"ח אין כל העוסקים שוין בהליכות
עולמם, ואם בא אדם לשאול איזהו דרך ישרה
שיצור לו בדרך לימודו או במה להיות זהיר טפי,
על זה אמר קהלת והלך בדרכי לבך, מה שלכו
נמשך אחריו, ברור שמולו חזי כי זה ענין טוב
לפי כח נפשו, ועל זה קאמר או בדרך שמרנה,
אפילו מה שאינו בכלל מצוות התורה כלל, רק
שהוא עושה לשם שמים ובדיקות באלהיו הרי
זה טוב, על זה כתיב ולא תתורו אחרי לבבכם,
שלא תחפשו מצוות חדשות מה שאינו על פי
התורה, ולא נכלל במצוות ציית, שבו נכלל תרי"ג

הרחב דבר

(א) והושע הנביא אמר בפרק ח' אל חכך שופר בנשר על בית ה' פירוש כשופר משמיע מרחוק וכנשר מביט
למרחוק, מה שיהיה מצית ה' הן המה עבדיו הנאמנים, יען עברו ברית ועל תורתו פשעו, ביית
שיתן בערבות מואב להגות בחורה ולדקדק בה הרבה, והמה עברו על זה הצרית, ועל חורתי פשעו, שלא למדו
ולא הגו בה, ל' יועקו אלהי ידענוך ישראל, בהקצנם לתפלה זעקו לי אלהי, הלא ידענוך ישראל כלומר אהבנו
אותך, ובאמת כן הוא ואם כן למה אתה עומד מרחוק ממנו, ונח ישראל טוב, על זה המקרא מפרש בירושלמי